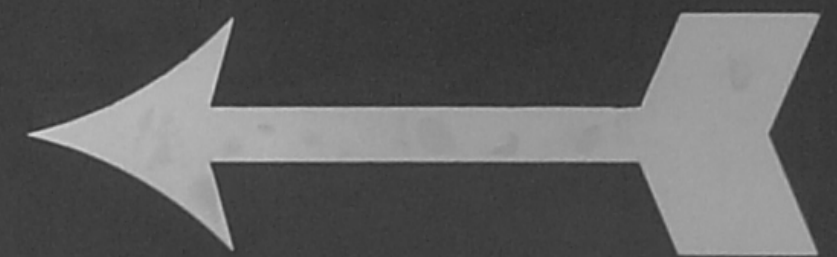

REFUGI

ACTIVITATS PREVIES

PROPOSTA DIDACTICA

- El refugi de l'estació de la Garriga -

Activitat 1: Una guerra llunyana en el temps...

Context general de La Guerra Civil Espanyola (1936-39)

FITXA TÈCNICA

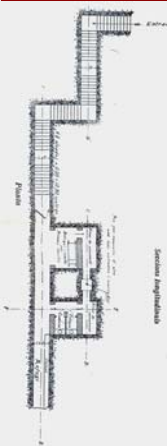
■ **Objectius:**

- 1.- Conèixer quins foren els principals fets que succeïren durant la Guerra Civil Espanyola en el territori espanyol, i concretament en el cas de Catalunya.
- 2.- Contextualitzar històricament el moment de construcció dels refugis antiaeris

■ **Continguts:** La Guerra Civil Espanyola a Espanya i Catalunya, 1936-39

■ **Recursos:** WebQuest

■ **Ubicació:** Aula d'informàtica del centre educatiu

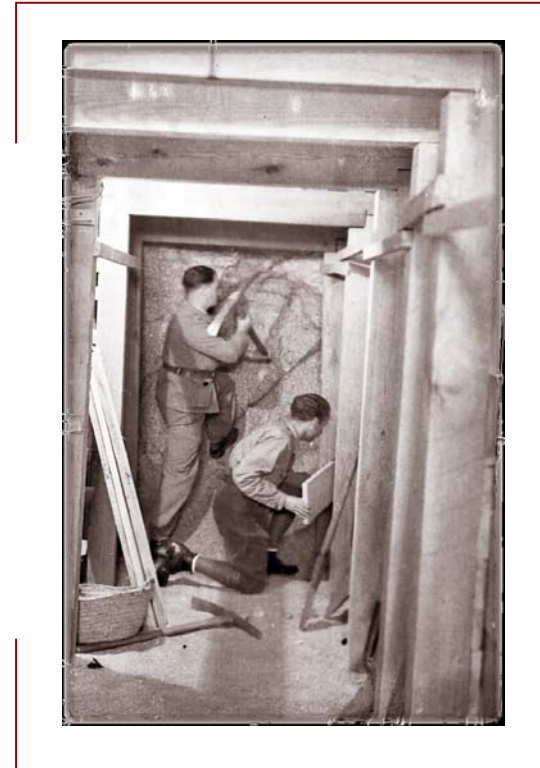

Introducció

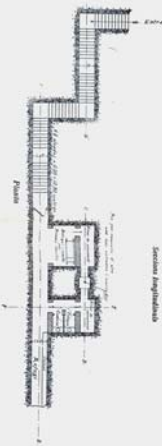
La necessitat de **construir refugis antiaeris** a les ciutats i poblacions del nostre país tingué una explicació molt clara: calia protegir a la població civil de les bombes durant la Guerra Civil Espanyola. **Davant dels als atacs dels bombarders enemics**, pocs eren els mitjans aeris dels quals disposava tota Catalunya per protegir la seva població. D'aquí que **prengué gran impuls una Defensa Passiva organitzada**.

Altrament, durant els continuats dies de bombardeigs a Catalunya, les cases no esdevingueren un aixopluc massa segur per a protegir-se d'aquell perill aerí. **La construcció de refugis antiaeris, doncs, va resultar ésser una bona opció i solució d'emergència en temps de guerra.**

En el plantejament de la proposta didàctica s'ha tingut en compte tota aquesta informació, i és per això que entenem que **no podem explicar l'existència dels refugis antiaeris sense contextualitzar-los** en un període històric concret, en aquest cas ple de misèria, danys i destrucció.

Així doncs, aquesta i le següent activitat didàctica proposades tenen com a objectiu **explicar i donar a conèixer als nois i noies els esdeveniments succeïts durant la Guerra Civil Espanyola**, per tal d'oferir-los una contextualització històrica que creiem necessària treballar prèviament a la visita del refugi de l'estació de la Garriga.

Desenvolupament de l'activitat

La primera de les activitats que proposem per a **conèixer el context històric general referent a la G.C.Espanyola** es concreta en la **participació d'una WebQuest** focalitzada en aquesta temàtica. Les WebQuest són unes activitats didàctiques basades en pressupòsits constructivistes i, amb una fonamentació d'aprenentatge clarament cooperativista, que permeten utilitzar eficaçment el temps dels estudiants, i a treballar processos d'anàlisi, síntesi i avaluació sobre un tema concret d'interès educatiu.

Així doncs, treballar la Guerra Civil Espanyola a través d'una WebQuest pot ser una manera molt interessant i entretinguda per als nois i noies d'aprendre uns continguts de la nostra història.

Són diverses les WebQuest que giren a l'entorn a la Guerra Civil Espanyola, i el professorat és lliure d'escollir aquella que cregui més adequada i convenient per a treballar amb el seu alumnat. No obstant, a continuació proposem un llistat de WebQuests per a dur a terme aquesta primera activitat.

<http://www.webquestcat.org/~webquest/gcivil/>

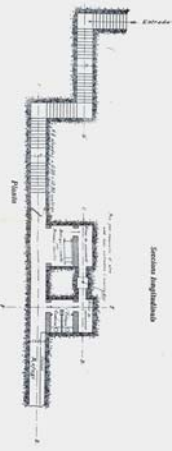
<http://www.webquestcat.org/~webquest/gcivilcas/>

<http://personales.ya.com/educativo/marcogeneralcoslada.htm>

<http://www.educa.aragob.es/ryc/wq/GuerraCivil/index.htm>

<http://www.cpr2valladolid.com/websociales/>

Com a nota aclaridora, remarcar el **caràcter opcional i complementari d'aquesta activitat**. Amb això volem dir que no és obligatòria dur-la a terme si el professorat així ho creu, donat que hi ha la possibilitat que la Guerra Civil Espanyola hagi estat una temàtica ja treballada durant el mateix curs, o en els anteriors.

Activitat 2: Guerra i revolució a la Garriga

La Guerra Civil a la Garriga

FITXA TÈCNICA. Tasca 1

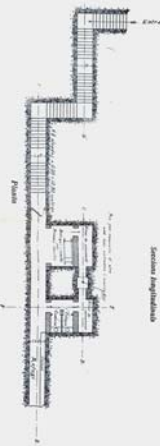
■ Objectius:

- 1.- Conèixer què va suposar la Guerra Civil Espanyola a la Garriga, i algunes de les seves conseqüències.
- 2.- Prendre consciència de com una guerra pot afectar a la població civil.
- 3.- Conèixer com es va viure la guerra entre la població garriguenca a partir de sentiments, records i experiències de testimonis directes.

■ **Contingut:** La guerra civil espanyola a la població de la Garriga. Records, sentiments i vivències.

■ **Recursos:** Documents 1, 2, 3, 4a, 5 i 6.

■ **Ubicació:** Aula del centre educatiu.

FITXA TÈCNICA. Tasca 2

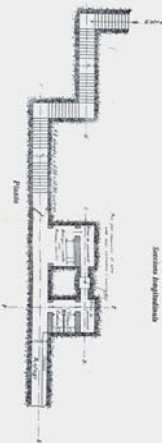
■ Objectius:

- 1.- Conèixer quines accions es van dur a terme per a afrontar els perills de la guerra tant a nivell general de tot el territori català, com en el cas concret de la població de la Garriga.
- 2.- Prendre consciència de la importància de la construcció de refugis antiaeris en temps de guerra.
- 3.- Conèixer les normes i disposicions que la Junta de Defensa Local va aplicar per prevenir i protegir als ciutadans i ciutadanes de la Garriga d'un possible bombardeig.

■ **Contingut:** La Junta de Defensa Passiva de Catalunya i Locals. La construcció de refugis.

■ **Recursos:** Documents 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 i 14

■ **Ubicació:** Aula del centre educatiu.

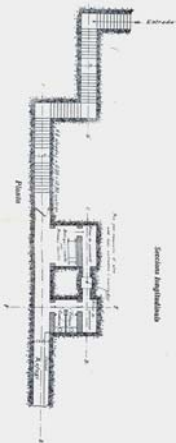
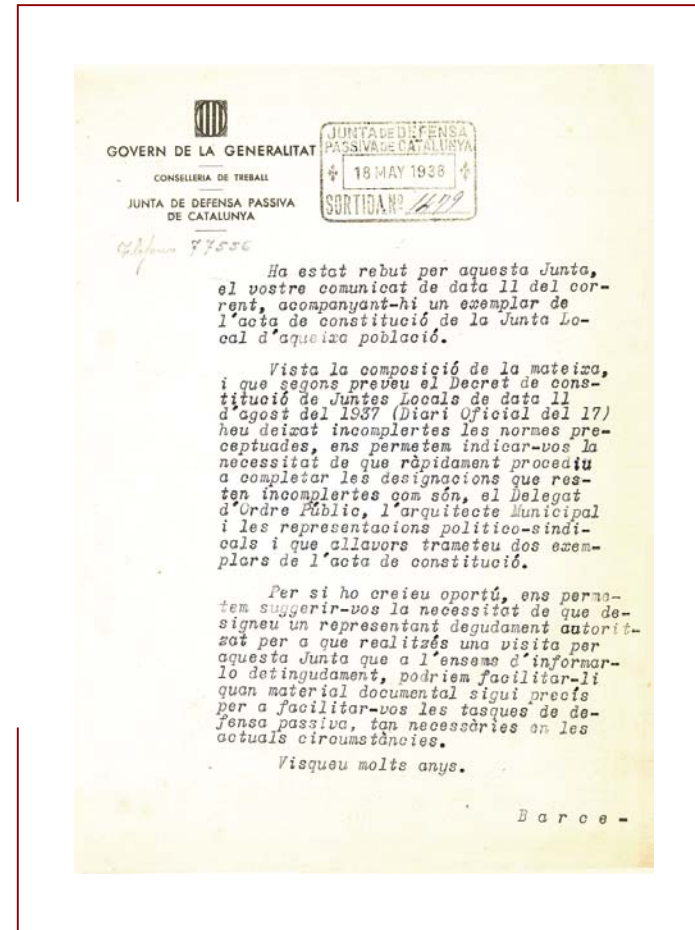
Introducció

Amb aquesta activitat es vol **aportar una perspectiva particular a la Guerra Civil Espanyola**. Treballar les línies generals dels fets esdevinguts durant aquesta guerra que tingué lloc des del 1936 al 1939 és un contingut històric present al currículum educatiu oficial, i per tant comú a tots als alumnes de Catalunya. Però **conèixer com es va viure la guerra a la Garriga**, què va suposar per a aquesta població i com la recorden els que la visqueren serà el tema central a desenvolupar en aquesta activitat didàctica.

L'activitat, en aquest cas, es desenvoluparà en dues fases: la primera, està encaminada a **descobrir com era la Garriga en temps de guerra**; mentre que la segona es focalitzarà en el descobriment d'un seguit d'actuacions conseqüents als fets de guerra: la construcció de la Junta de Defensa Passiva de Catalunya i Locals, i la construcció de refugis antiaeris a la població de la Garriga.

En el conjunt de la proposta didàctica, i en aquesta activitat en concret, s'ha apostat per treballar amb fonts primàries. Aquestes semblen estar oblidades dins les aules actuals, on tot s'ensenyava i s'explica a través dels llibres o de la informació que navega per Internet. **Com a recurs didàctic i educatiu cal potenciar les fonts originals i primàries dins del procés d'ensenyament i aprenentatge.**

Conèixer i entrar en contacte directe amb els documents i arxius originals del passat **és una excel·lent estratègia apropar la història als escolars.**

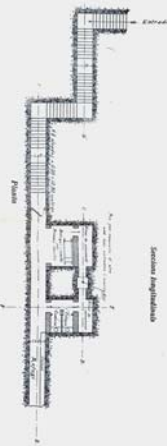
Desenvolupament tasca 1

La metodologia a seguir per a dur a terme aquesta primera feina es basa en els **procediments bàsics d'investigació històrica** centrats en l'**anàlisi i extracció d'informació de fonts originàries**. Així doncs, suposarà treballar amb un seguit de fonts primàries que van des de la fotografia, al document escrit i, fins i tot, la memòria oral. Així doncs, en aquest cas la documentació necessària per a treballar seran els **documents número 1, 2, 3, 4a, 5 i 6**. El que proposem és **treballar les fonts mitjançant unes pautes d'observació i anàlisi** per a cada una d'elles, de manera que els i les alumnes arribin a descobrir què va succeir i com es visqué la Guerra Civil Espanyola a la població de la Garriga.

Abans, però, de procedir a l'anàlisi i estudi de les fonts primàries convindria que es fes una introducció de l'activitat als alumnes, per tal de presentar i indicar a l'alumnat les tasques a realitzar així com la finalitat última de l'activitat. Feta la introducció, es procedirà a realitzar una **primera anàlisi de les fonts** de manera conjunta i oral, intentant classificar-les segons els següents ítems:

- Tipus de font: primària / secundària
- Classificació del tipus de font: escrita / gràfica / oral / fotogràfica / ...
- Època o data aproximada
- Suport de la font: paper / cartró / àudio / ...

A continuació, seria bo organitzar el grup-classe en petits grups –d'entre quatre i cinc persones aproximadament— per a treballar més còmodament, i així poder analitzar cada una de les fonts que es posen a disposició dels nois i noies. Aquesta vegada cada grup serà l'encarregat d'**aplicar les taules d'observació i anàlisi**, així com d'extreure'n les conclusions adients. Recomanem que cada grup disposi d'un ordinador per a dur a terme aquesta feina, completant les pautes d'anàlisi amb un document *word* o *excel*, facilitant així la tasca a desenvolupar.

A continuació proposem una pauta d'anàlisi segons el tipus de font a analitzar.

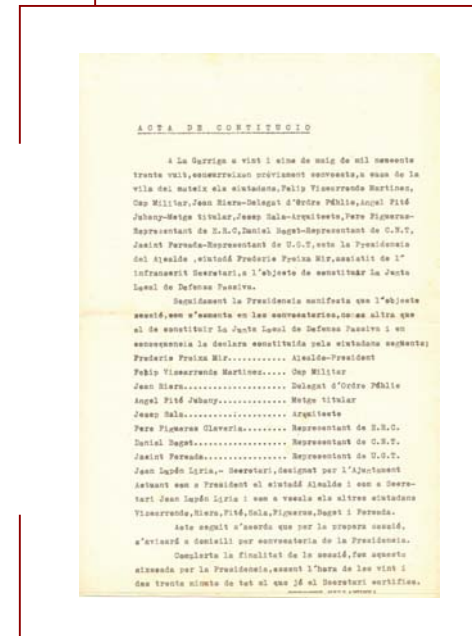
Documents escrits (Document 1 i 2¹)

A) Fitxa tècnica

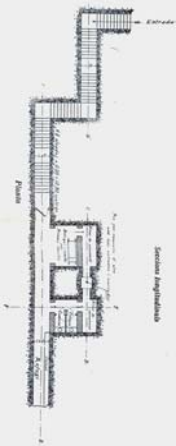
- Tipus de document:
- Data del document:
- Procedència del document:
- Localització o ubicació dels fets escrits al document:
- Autoria:
- Destinataris del document:
- Llengua en la qual ha estat escrit el document:

B) Anàlisi del contingut

- Tema principal
- Finalitat del document
- Breu síntesi del contingut
- Paraules clau

¹ Proposem dos documents escrits per tal que hi hagi diferents opcions d'elecció. En tot cas, cada grup només haurà d'aplicar la pauta d'anàlisi a un dels documents escrits.

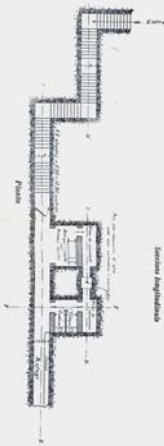
Fonts orals (Document 3)

A) Fitxa tècnica

- Persones que participen a l'entrevista
- L'entrevistat: gènere/edat/ocupació/...
- Motiu de l'entrevista
- Suport: àudio, transcripció escrita, ...

B) Anàlisi del contingut

- Tema/es principal/s del qual es parla a l'entrevista
- Breu resum de l'entrevista
- Idees clau que destaca l'entrevistat
- Sentiments i experiències personals expressades per l'entrevistat
- Anècdotes o detalls curiosos explicats a l'entrevista

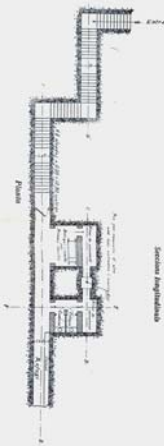

Documents fotogràfics (Documents 4a, 5 i 6²)

A) Fitxa tècnica

- Autoria de la fotografia:
- Procedència del document:
- Data del document:
- Descripció tècnica:
  - original, reproducció (còpia, fotocòpia, ...)
  - mesura (en centímetres)
  - peu de foto
  - blanc i negre, sèpia, fotografia en color, ...
  - suport paper, cartró, digital, ...
  - estat de conservació

² Proposem tres documents fotogràfics per tal que hi hagi diferents opcions d'elecció. En tot cas, cada grup només haurà d'aplicar la pauta d'anàlisi a un dels documents fotogràfics.

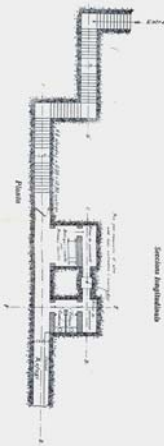
B) Anàlisi del contingut

- Temàtica principal de la fotografia
- Entorn o context geogràfic (localització)
- Personatges que hi apareixen
  - identificació de les persones
  - edat aproximada
  - gènere dels personatges
  - activitat o tasca que exerceixen
  - indumentària i complements (segons gènere, edat, classe social, ...)
  - ...
- Tecnologies que hi apareixen
  - instal·lacions elèctriques
  - canalitzacions d'aigua
  - vies de tren
  - ....

Continuació...

- Sistemes de transport
  - carruatges
  - tramvia
  - tren
  - bicicleta
  - cotxe
  - autobús
  - ...
- Descripció del context històric:
  - econòmic
  - social
  - cultural
  - condicions de vida
  - aspectes quotidians de la vida dels personatges
- Anècdotes o comentaris relacionats amb la imatge

Nota: Cal comentar als alumnes que no és obligatori omplir tota la fitxa, només aquells ítems que es corresponguin al document.

Una vegada ja han estat analitzats tots els documents, serà el moment d'**extreure les conclusions de cada una de les fonts estudiades**. Per això **es demanarà als i les alumnes que creïn un Weblog³** de grup en el qual explicaran la tasca realitzada i les principals conclusions a les que han arribat mitjançant l'aportació de 3 posts, un per a cada tipus de font treballada (escrita, fotogràfica i oral). Altrament hi podran adjuntar les taules d'anàlisi ja completades amb anterioritat, així com expressar la seva opinió sobre què és el que més els ha cridat l'atenció o interessat de tota aquesta primera activitat. Crear un Weblog és molt senzill i es pot fer de manera gratuïta en les següents direccions web:

www.lacoctelera.com

www.blogger.com

www.bitacoras.com

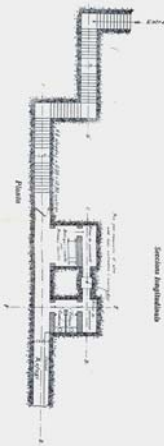
www.blogs.ya.com

www.aceblog.com

www.blog.com.es

Fet això ja tindran recollida i recopilada tota la informació realitzada en la primera tasca centrada en l'anàlisi i extracció d'informació de fonts primàries.

³ Aquesta Weblog, no només servirà per a aquesta activitat sinó que es podrà anar ampliant i actualitzant amb la informació i les experiències viscudes fruit de la visita del refugi.

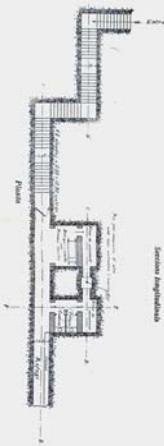
Desenvolupament tasca 2

La segona tasca proposada està encaminada a **donar a conèixer als i les alumnes quines accions es van dur a terme per a afrontar els perills de la guerra**. Donat que Catalunya no disposava d'una defensa activa amb mitjans aeris i antiaeris suficients, es decidí organitzar la **Junta de Defensa Passiva de Catalunya**, la qual es faria càrrec de l'organització i execució d'un seguit d'accions per a protegir la població civil dels bombardeigs.

Una de les primeres tasques dutes a terme per aquesta Junta va ser la construcció de les **Juntes de Defensa Passiva Locals i de Vegueria** corresponents a cada una de les poblacions del territori català que s'ocuparien de seguir les directrius que la *Junta de Defensa Passiva de Catalunya* els marcava per a la protecció i salvaguarda dels ciutadans, indústries, comerços, ... en definitiva, de tot el conjunt de la població.

Alhora, una altra de les actuacions més importants de la *Junta de Defensa Passiva de Catalunya* va ser la **construcció de milers de refugis antiaeris**. Això, va suposar una gran tasca on els ciutadans i ciutadanes esdevingueren elements clau, no només per a la seva construcció, sinó també per al seu bon ús i funcionament.

A la Garriga, tot això quedà reflectit amb la constitució de la pròpia Junta de Defensa Passiva Local i la construcció de tres refugis. Així ho fan constar un seguit de documents originaris d'aquells temps de guerra, amb els quals es podrà desenvolupar la següent activitat.

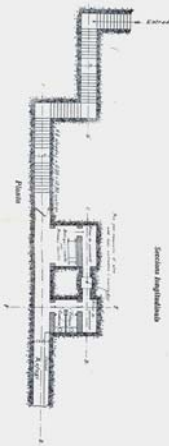

Per a desenvolupar aquesta tasca **es demanarà a l'alumnat que es distribueixi en petits grups** - seria bo mantenir els mateixos que els establerts per a la tasca anterior- i que es descarreguin o imprimeixin els **documents número 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 i 14**. Aquests documents es repartiran equitativament entre els membres del grup que, depenent del nombre de components del grup, en tocaran entre 1 i 2 documents per persona.

Cadascú farà una **primera lectura individual** i amb silenci dels seus documents, per a després **explicar les idees o tema principal** del/s document/s a la resta de companys del grup. Durant les exposicions orals seria recomanable escollir un membre com a secretari que anés anotant les idees clau de cada un dels documents exposats. Una vegada tots els membres del grup estan informats dels continguts dels documents a treballar, es procedirà a **resoldre un conjunt de qüestions que els ajudaran a sintetitzar i aprofundir en la informació dels documents**.

Per a dur a terme aquesta tasca es demanarà als i les alumnes que **es divideixin en dos subgrups (A i B) dins del seu grup**, quedant així dos o tres membres per cada subgrup. Un dels subgrups es farà càrrec de respondre el qüestionari "A", mentre que l'altre haurà de respondre les preguntes del qüestionari "B". Per a poder contestar les preguntes serà necessari que els i les alumnes hagin escoltat atentament les explicacions que els seus companys han fet dels documents llegits, tot i que hi ha preguntes molt concretes que requeriran consultar de nou alguns dels documents. Així doncs, es demanarà que tots els documents es posin a la disposició de tothom que els vulgui consultar.

A continuació s'exposen els dos **qüestionaris a treballar** amb les seves preguntes corresponents. Al costat de cada una de les preguntes, i entre parèntesi, s'ha senyalat el/s document/s on es pot trobar la resposta. Entenem que aquesta és una informació que en un principi no ha de conèixer l'alumnat.

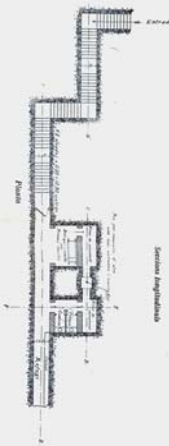
QÜESTIONARI A

SOBRE LA JUNTA DE DEFENSA PASSIVA DE CATALUNYA

1. Quina relació hi havia entre la Junta de Defensa Passiva de Catalunya i les Juntes de Defensa Locals? Quina institució depenia de qui? (Doc. nº 7 i 11)
2. Quines eren algunes de les funcions de la Junta de Defensa Passiva de Catalunya respecte les Juntes Locals. (Doc. nº 7 i 11)

SOBRE LA JUNTA DE DEFENSA PASSIVA LOCAL DE LA GARRIGA

1. En quina data es va decretar la constitució de Juntes Locals? (Doc. nº9)
2. Per què a data de 18 de maig de 1938, la Garriga encara no havia constituït completament la seva Junta Local? Quin problema hi havia? (Doc. nº9)
3. Van trigar molt a resoldre aquests problemes i a constituir plenament la Junta de Defensa Passiva Local de la Garriga? (Doc. nº10 i 13)
4. Qui va esdevenir president de la Junta Local? I quins altres membres la constituïen? (Doc. nº10 i 14)
5. Quines eren les tasques principals de les quals se'n havia de fer càrrec la Junta Local de la Garriga. Tingueu en compte que les actes són documents que registren les tasques dutes a terme en una entitat concreta. (Doc. nº 7 i 10)
6. Quines eren les fonts d'ingressos d'aquesta Junta? (Doc. nº13)

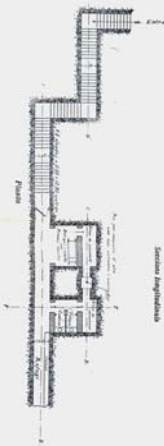

QÜESTIONARI B

SOBRE LA CONSTRUCCIÓ DE REFUGIS A LA GARRIGA

- 1- Era necessari construir refugis a la Garriga? Per què? (Doc. nº8)
- 2- Quines institucions o entitats es van fer càrrec de la seva construcció? (Doc. nº8 i 13)
- 3- Quants refugis es va decidir construir a la Garriga? Per què creieu que era necessari construir aquest nombre de refugis? (Doc. nº8)
- 4- En quina zona de la població es va pensar construir els refugis? (Doc. nº8)
- 5- Hi va haver algun problema durant la construcció dels refugis? Amb quines dificultats es van trobar ? (Doc. nº8 i 13)
- 6- D'on van sortir part dels diners necessaris per a poder iniciar la construcció dels refugis?. Els ciutadans estaven implicats en la organització econòmica per a la construcció dels refugis? Hi treballaven voluntàriament? (Doc. nº11, 12 i 13)
- 7- Qui estava obligat a participar en la construcció dels refugis de manera gratuïta? Què passava si algun dia es faltava a treballar? (Doc. nº 12 i 13)

Una vegada cada subgrup ha completat el seu qüestionari, serà el moment de tancar l'activitat amb la redacció d'un article. Cada subgrup serà l'encarregat d'**escriure un document en format d'article de revista o diari** ressaltant les idees principals i les conclusions extretes de la lectura dels documents i de l'elaboració del qüestionari. Han d'imaginar-se com si es tractés d'un article a presentar en una revista o diari especialitzat en els successos de la Guerra Civil Espanyola, i que per tant ha de ser prou clar i entenedor pels lectors.

Després de redactar els articles, serà el moment d'intercanviar-los amb la resta de companys per conèixer quina feina han realitzat els altres companys i companyes de classe. Opcionalment, es podran penjar els articles a la WebQuest grupal de manera que tots els membres del grup, i el conjunt de la classe, puguin accedir-hi lliurement.

